

Sandbæk-gruppen og Skamrisdal

Mindestenen i Skamrisdal er rejst for den såkaldte Sandbæk-modstandsgruppe under 2. Verdenskrig 1940-45. Dalen var nedkastningsplads for gruppen og blev benyttet i alt tre gange – første gang den 8. januar 1944.

Provst Harald Sandbæk – var Holmens provst 1962–74.

Pastor Sandbæks gruppe

Sandbæk-gruppen var den første lokale modstandsgruppe her på egnen. Gruppen blev startet af Harald Sandbæk, som dengang var sognepræst i Hersom-Bjerregrav og Klejtrup Sogne.

Medlem af Frihedsrådet – og senere kirkeminister – Arne Sørensen opfordrede pastor Sandbæk til at starte en modstandsgruppe i forsommeren 1943.

Sandbæk blev herefter kontaktet af den allerede ihærdige frihedskæmper Flemming Juncker og stud theol. Christian Ulrik Hansen.

Christian Ulrik Hansen var også aktiv i modstandsbevægelsen hos Tolstrup i Aalborg – en kendt leder inden for modstandsbevægelsen i Jylland og på Fyn. Christian Ulrik Hansens forældre boede dengang på »Storgaard« i Hærup.

Først Sandbæk siden Lonsdale

Pastor Sandbæk fik i juni 1943 samlet de første fem gruppe-medlemmer. I løbet af efteråret var gruppen vokset til 12, og endnu flere kom til gruppen i starten af 1944.

I marts 1944 måtte Sandbæk gå under jorden i en periode, da Christian Ulrik Hansen blev taget af tyskerne – og senere skudt samme år i Ryvangen. I den forbindelse blev ledelsen af Sandbæk-gruppen overdraget til Walter Lonsdale, som dengang var ung flyverløjtnant. Han var flyttet fra København til Klejtrup med sin familie, da det danske forsvar blev opløst den 29. august 1943.

Arresteret og torteret til at tale

I eftersommeren 1944 angav en stikker nogle nye medlemmer i en anden og nyere Sandbæk-sabotage-gruppe. Denne hændelse ledte hurtigt tyskerne til Harald Sandbæk, der samme dag blev arresteret og ført til arresten i Århus. Her blev han under tortur tvunget til at opgive navnene på medlemmerne.

På Christian X's fødselsdag den 26. september 1944 blev flere af Sandbæk-gruppens medlemmer arresteret. De arresterede blev via arresten i Århus sendt til Frøslev, hvor de sad til krigens afslutning den 5. maj 1945.

Gruppens hjælpere

Foruden de faste medlemmer af gruppen var der yderligere en række personer, som hjalp med at omdele illegalt materiale, transportere nedkastet gods eller på anden måde.

Disse personers tilknytning til Sandbæk-gruppen er bekræftet på grundlag af dagbøger og lignende – skrevet af medlemmerne fra gruppen.

Der findes yderligere en liste med nogle navne, som det ikke har været muligt at få bekræftet ved hjælp af arkivmateriale.

På Klejtrup og Møldrup Lokalhistoriske arkiver kan interesserede finde meget mere materiale om Sandbæk-gruppen og dens spændende historie.

Medlemmer af Sandbæk-gruppen i 1944:

Hersom Sogn:

Harald Sandbæk
Aksel Jensen*
Søren K. Simonsen*
Jakob Østergaard*
Niels Østergaard*
Henning Sørensen*

Klejtrup Sogn:

Svend Bohlsen
Børge Bertelsen
Børge Dalsgaard
Christian Dalsgaard*
Børge Egelund Nielsen*
Christian Eriksen*
Kristian Jonassen
Peter Thoft
Walter Lonsdale

Bjerregrav Sogn:

Diechmann Poulsen*
Jens Nielsen*
Ole Nørskov
Ole Finsen
Jens Christian Finsen

Sandbæk-gruppens hjælpere:

Johannes Brüld, Klejtrup*
Agnes Hansen, Klejtrup
Stine Nielsen, Klejtrup
Laura Troels, Hersom
Vagn Fynbo, Vammen*
Karl Brinkkjær, Vammen
Godtfred Provst, Vammen
Axel Axelsen, Ørris

* Arresteret 26. september 1944 og via arresten i Århus sendt til Frøslev, hvor de sad til krigens afslutning den 5. maj 1945.